

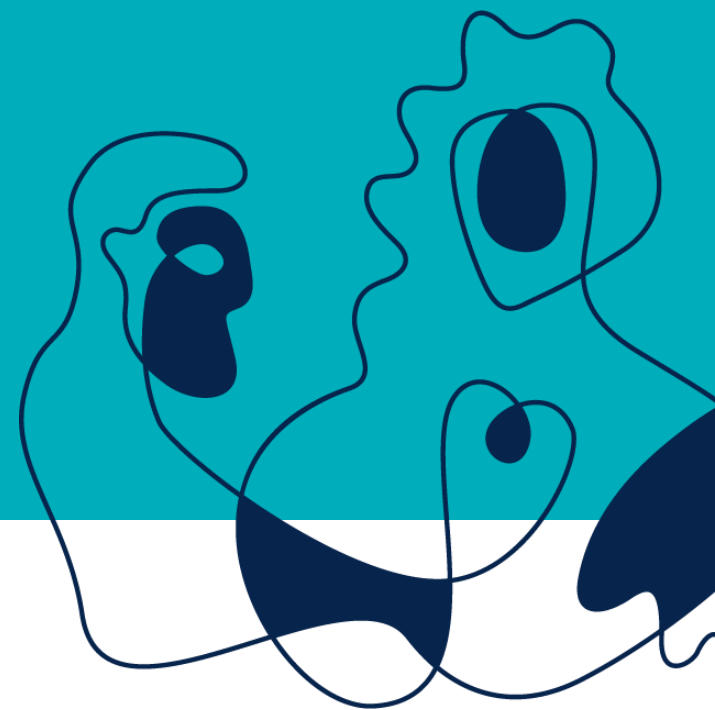
Offentlig helsearbeid - helsetjenestene og den statlige helseforvaltningen i Norge

Statsforvalterens kurs for
leger i spesialisering del 1
(LIS1) våren 2024

v/ass. fylkeslege Rolf B. Winther

Statsforvalteren i Oslo og Viken

FKM LM-62 lyder:

«Kunne reflektere over egen rolle og ansvar i et helhetlig helsevesen, og balansere rollen som pasientens hjelper med rollen som portvokter og forvalter.»

- kort gjennomgang av helseforvaltningens organisering og rolle overfor helsetjenesten – med vekt på den statlige helseforvaltningen

Helsetjenesten i Norge

Den samlede helsetjenesten i Norge består av to hoveddeler:

Helsetjenestene (tjenesteproduksjonen)

- de operative / utøvende helsetjenestene – offentlige og private

Helseforvaltningen (offentlig myndighetsutøvelse)

- de statlige og kommunale organene som styrer og kontrollerer de operative helsetjenestene

Helseforvaltningen (offentlig myndighetsutøvelse)

- Statlig
  - *omtales her*
- Kommunal
  - *omtales i senere forelesning*

Statlig helseforvaltning

Sentralt / nasjonalt

- Helse- og omsorgsdepartementet (HOD)
- Diverse fagdirektorater og andre faglige organer

Regionalt / fylke

- Statsforvalteren

Sentral statlig helseforvaltning (1)

Helse- og omsorgsdepartementet

- Øverste politiske forvaltningsmyndighet for både folkehelsearbeidet og helse- og omsorgstjenestene
- Styrer helsesektoren gjennom underordnede fagdirektorater og andre statlige fagorganer

Sentral statlig helseforvaltning (2)

Helse- og omsorgsdepartementet

Statens
helsetilsyn

Helse-
direktoratet

Folkehelse-
instituttet

Direktoratet for
medisinske
produkter

Statens
legemiddelverk

Andre:

- Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet
- Norsk pasientskadeerstatning (NPE)
- .....

Sentral statlig helseforvaltning (3)

Hesledirektoratet

- Iverksette nasjonal politikk på helseområdet fra storting og regjering
- Tolke lover og regelverk innenfor helsesektoren
- Utarbeide nasjonale faglige retningslinjer, veiledningsmateriell og kurs
- Forvalte e-helseoppgavene
- Forvalte ulike tilskuddsordninger til kommunene
- Helsepersonellforvaltning – utstede autorisasjoner og lisenser
- Underliggende etat: HELFO
- Nasjonal helseberedskap og kriseledelse av helsesektoren

Oppgavene i det enkelte fylke utøves av Statsforvalteren

Sentral statlig helseforvaltning (4)

Folkehelseinstituttet (FHI)

- Nasjonalt kompetanseorgan på områdene smittevern, miljømedisin, epidemiologi, samt psykisk og fysisk helse
- Gi råd og yte tjenester for å forbedre folkehelsen
- Motta og registrere meldinger og varsler etter smittevernloven
- Forvalte ulike helseregistre, herunder også Kreftregisteret
- Ha beredskap mot akutte hendelser innen særlig smittevern og miljømedisin, og yte faglig støtte overfor kommunene
- Gi faglig støtte til nasjonale helsemyndigheter

Sentral statlig helseforvaltning (5)

Direktoratet for medisinske produkter

~~Statens legemiddelverk~~

- Godkjenning av legemidler og overvåkning av bivirkninger
- Anskaffelsesansvar for vaksiner
- Forvalte regelverk for medisinsk utstyr, inkludert elektromedisinsk utstyr
- Ansvar for metodevurderinger for medisinske produkter
- Fører tilsyn med apotekene og de som produserer eller importerer legemidler, og med blodbankene og blodprodukter
- Informasjon og veiledning til leger, apotek og allmennheten
- Internasjonale oppgaver (europeisk legemiddelsamarbeid)

Nytt om legemidler

Legemiddelverket er blitt det nye
Direktoratet for medisinske produkter (DMP)
og får større ansvar.

Stor etterspørsel og uforutsigbar levering har ført til mangel på diabeteslegemidlet Ozempic. Bruk av utenlandske pakninger for å løse mangelsituasjonen har medført svært høye kostnader for Folketrygden.

Mangelsituasjonen gjelder hele Europa og er forventet å vedvare i 2024. Salget av Ozempic i Norge har økt markant, og hvite resepter utgjorde omlag 12 % av omsetningen i 2023.

Oppfordring til leger og apotek

Vi ber nå legene om kun å forskrive Ozempic til diabetespasienter. Vi oppfordrer også apotek til å bare levere ut legemidlet for fire uker av gangen (1). Samtidig forventer vi at Novo Nordisk tar sitt samfunnsansvar og prioriterer produksjonen av semaglutid-produkter til diabetespasienter. Det er ikke mangel på Wegovy som også inneholder semaglutid.

Kostbar mangel

DMP regulerer prisen på de norske pakningene, men ikke når apotek og grossister importerer pakninger fra utlandet. Det er Folketrygden som betaler regningen når norske pasienter får utenlandske pakninger på blå resept.

Utenlandske pakninger har en utsalgspris som er tre til syv ganger høyere enn prisen på pakninger med norsk markedsføringstillatelse. Dette har kostet Folketrygden flere hundre millioner kroner i 2023 (1).

Godkjent bruk på blå resept

Helfo har gjort en kontroll som viser at Ozempic forskrives på blå resept uten at refusjonskriterier er oppfylt (2). Kostnaden for denne feilforordningen utgjør ca. 350 millioner i 2023. Ozempic skal brukes i kombinasjon med et annet diabeteslegemiddel hos de pasientene som ikke oppnår tilstrekkelig effekt på annen rimeligere behandling.

Referanser:

- <https://www.dmp.no/nyheter/kostbar-mangel-pa-ozempic>
- <https://www.helfo.no/nyheter/mange-pasienter-far-ozempic-pa-bla-resept-pa-feil-grunnlag>
- Liraglutid 2 - Helsedirektoratet
- Semaglutid - Helsedirektoratet
- <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/diabetes/behandling-med-blodsukkersenkende-legemidler-ved-diabetes>

Alternativer ved behandling av overvekt

Pasienter med sykkelig overvekt kan få individuell stønad til behandling med Xenical (orlistat) og Mysimba (bupropion og naltrekson).

Behandling med Saxenda (liraglutid) og Wegovy (semaglutid) må betales av pasienten. Behandlingen dekkes bare unntaksvis på individuell stønad, og kun leger ved offentlig sykehus kan søke (3, 4).

Alternativer til GLP1-analoger ved behandling av diabetes type 2

SGLT2- hemmere (dapagliflozin, kanagliflozin, empagliflozin og ertugliflozin) kan være gode alternativer for mange (5).

Se Helsedirektoratets flytdiagram for behandling med blodsukkersenkende legemidler via QR-koden (5). Vi gjør oppmerksom på at både retningslinjer for behandling av diabetes og flytdiagrammet er under revisjon.

Statens helsetilsyn (Helsetilsynet)

- Har overordnet faglig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten i landet
- Kan gi administrative reaksjoner overfor helsepersonell og virksomheter
- Har også tilsyn med barnevern og sosiale tjenester

Tilsynet i det enkelte fylke utøves av Statsforvalteren

Helsetilsynet – administrative reaksjonsformer

§ 56. *Faglig pålegg til helsepersonell*

§ 57. *Tilbakekall av autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning*

§ 58. *Begrenset suspensjon og full suspensjon av autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning*

§ 59. *Begrensning av autorisasjon*

§ 63. *Tap av retten til å rekvirere legemidler i gruppe A og B*

Statlig helseforvaltning – nettadresser

Helsedirektoratet:

<https://www.helsedirektoratet.no/>

Folkehelseinstituttet:

<https://www.fhi.no/>

Direktoratet for medisinske produkter / Statens legemiddelverk:

<https://www.dmp.no/>

Statens helsetilsyn (Helsetilsynet):

<https://www.helsetilsynet.no/>

Statsforvalteren

Statsforvalterembetene

Etablert 1662 som del av statsstyringen

amt og amtmann → *fylke og fylkesmann (1919)*

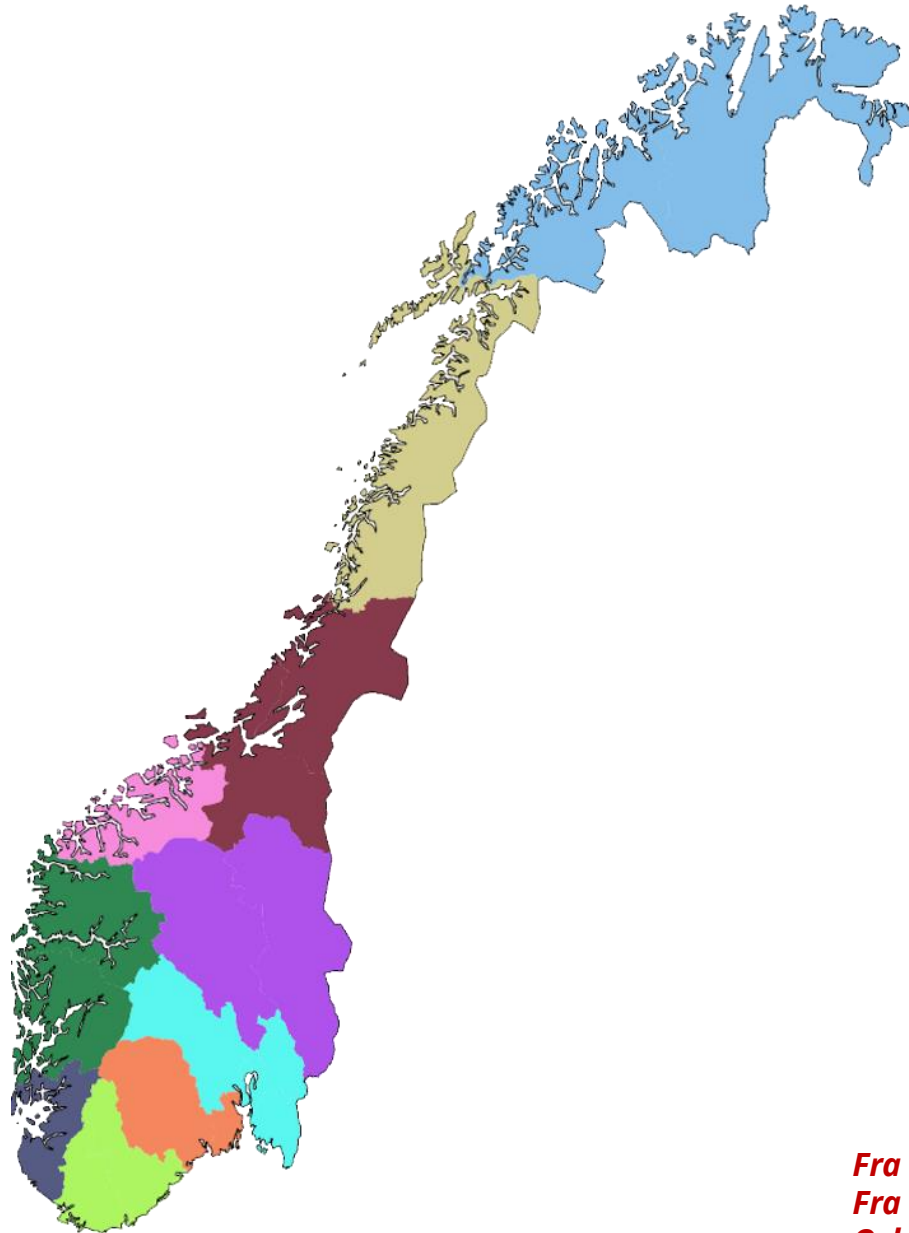
→ *fylke og statsforvalter (2021)*

- Roller
- Fagområder
- Oppgaver på helseområdet

Solberg-regjeringens strukturreform for statsforvalterembetene og regionreform for fylkene (fra 2019 og 2020)

- Oslo og Viken (*Østfold, Akershus, Buskerud*)
- Innlandet (*Hedmark, Oppland*)
- Vestfold og Telemark (*Vestfold, Telemark*)
- Agder (*Aust-Agder, Vest-Agder*)
- Rogaland
- Vestland (*Hordaland, Sogn og Fjordane*)
- Møre og Romsdal
- Trøndelag (*Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag*)
- Nordland
- Troms og Finnmark (*Troms, Finnmark*)

**Fra 18 til 10 statsforvalterembeter og fra 19 til 11 fylker (Oslo er fortsatt et eget fylke)
Fra 01.01.24: Gjenoppretting av 7 fylker. Ny statsforvalterinndeling fortsetter, men
Oslo og Viken skal få navnet Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus**

Statsforvalterens roller

Kongens og regjeringens øverste representant i fylket, og skal

- Følge opp vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og regjeringen
- Utføre ulike forvaltningsoppgaver på vegne av departementer og direktorater
- Være klageorgan for mange kommunale vedtak
- Være tilsynsmyndighet på sentrale velferdsområder som forvaltes av kommunene (helse, sosial, barnevern, skole og barnehage)
- Koordinere beredskapsarbeidet i fylket
- Formidle kommunenes og fylkets behov til sentrale myndigheter

Fagområder for Statsforvalteren

- Helse- og omsorgstjenester
- Sosialtjenester
- Vergemål
- Barnevern
- Utdanning og barnehage
- Kommunal forvaltning innen areal, plan og bygg, kommuneøkonomi mv
- Klima og miljøvern
- Landbruk
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Statsforvalterens rolle i helseforvaltningen

Utøve statlig tilsyn, veiledning og styring overfor kommuner og fylke på helse- og omsorgstjenesteområdet

Fagområdet for helse- og omsorg kan være litt forskjellig organisert i de ulike statsforvalterembetene, enten som egne fagavdelinger eller f.eks. som en enhet under et større virksomhetsområde (helse, sosial, barnevern, oppvekst)

Fylkeslegen er ansvarlig leder for arbeidet med helse- og omsorgssakene hos Statsforvalteren

- fagstab med leger, sykepleiere, annet helsepersonell og jurister

Statsforvalterens oppgaver innen ansvarsområdet for Helsedirektoratet

- Bidra til at statlig politikk på helse- og omsorgsområdet iverksettes i fylket
  - *Følge opp statlige handlingsplaner (bl.a. innen folkehelse, psykisk helse, rusområdet, omsorgsfeltet, habilitering og rehabilitering, fastlegeordningen) og andre satsningsområder (bl.a. kvalitetsutvikling i helse- og omsorgstjenestene)*
  - *Informasjons- og opplæringsansvar knyttet til helselovgivningen og implementering av faglige veiledere og retningslinjer*
- Forvaltningsoppgaver, blant annet
  - *Helsekrav førerkort*
  - *LIS1-tjenesten for leger og turnustjenesten for fysioterapeuter*
  - *Tilskuddsforvaltning*
- Oppfølging av helseberedskapen i kommuner og helseforetak, herunder smittevern

Statsforvalterens oppgaver innen ansvarsområdet for Helsetilsynet

- Føre tilsyn etter helsetilsynsloven med alle helse- og omsorgstjenester i fylket - både offentlige og private, inkludert helseforetakene
  - Behandle klager og bekymringsmeldinger rettet mot helsepersonell og virksomheter som yter helsetjenester (hendelsesbasert tilsyn)
  - Behandle klagesaker etter pasient- og brukerrettighetsloven (rettighetsklager)
  - Gjennomføre planlagte tilsyn med virksomheter

Heslovene

- Lov om statlig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten (helsetilsynsloven)
  - Pasient- og brukerrettighetsloven
  - Helsepersonelloven
  - Spesialisthelsetjenesteloven
  - Psykisk helsevernloven
  - Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester
  - Folkehelseloven
  - Smittevernloven
- + forskrifter til lovene

Andre lover av betydning for praksis (folketrygdloven, personvernlovgivningen ...)

Slutt

Takk for oppmerksomheten!